

*А. В. Опря, кандидат історичних наук, професор
кафедри всесвітньої історії Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка*

Просвітницький рух на Поділлі : бібліогр. покажч. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Наук. б-ка ; [упоряд.: В.С. Прокопчук, О.Б. Комарницький, Т.М. Опря ; відп. ред. В.С. Прокопчук]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2012. – 108 с.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства значно підвищується роль бібліотек у творчому переосмисленні історичної спадщини, введенні в науковий обіг нових джерел, формуванні історичної пам'яті і національної свідомості. Краєзнавча діяльність є одним з провідних напрямків роботи наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Плідна співпраця з науковцями університету, який має славу 96-річну історію, активна участь працівників бібліотеки в роботі краєзнавчих конференцій, які щороку проводяться в навчальному закладі, дають змогу розкривати зміст краєзнавчих документів, створювати бібліографічну продукцію краєзнавчого змісту.

2012 року вийшов друком бібліографічний покажчик «Просвітницький рух на Поділлі». Цим виданням започаткована нова серія «Хмельниччина краєзнавча». Покажчик містить бібліографічну інформацію про виникнення, становлення, основні етапи діяльності Подільської «Просвіти», її внесок у духовне та культурно-освітнє життя України, гуртування й патріотичне виховання краю. Видання приурочене 105-ій річниці Подільської «Просвіти».

Покажчик відкриває вступна стаття доктора історичних наук, професора В.С. Лозового «Подільська «Просвіта»: минуле і сучасне». Автор виділив такі етапи діяльності товариства «Просвіта» на Поділлі: I – 1906-1907 роки, II – 1908-1914 роки, III – 1917-1920 роки, IV – 1920-1923 роки, V – 1941-1943 роки, VI – з другої половини 80 років ХХ ст. У статті проаналізовані форми та методи просвітянської роботи товариства на всіх етапах, зазначено, що початком легальної діяльності головного осередку Подільської «Просвіти» у м. Кам'янці-Подільському є 21 квітня (4 травня за новим стилем) 1906 року, а його першим головою був Костянтин (Кость) Солуха. Названі також імена засновників і найактивніших діячів кам'янецької «Просвіти», яка на початок травня 1906 року об'єднавала вже 120 осіб.

Документи у покажчику систематизовані за такими розділами: 1) **неопубліковані джерела** (архівні документи центральних та обласних архівів України, а також рукописні документи Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського); 2) **опубліковані документи** (окремі видання; наукові статті у збірниках наукових праць, матеріалах конференцій, наукових журналах; науково-популярні статті у часописах). Архівні документи подані згідно правил, розроблених Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства (УНДІАСД). Опубліковані документи розташовані за хронологією, у межах хронології – за алфавітом авторів та назв творів. Бібліографічний опис та скорочення слів здійснено згідно з чинними в Україні державними стандартами.

Допоміжний апарат бібліографічного покажчика складають іменний, алфавітно-предметний покажчики та зміст. В іменному покажчику в алфавітному порядку подаються прізвища авторів, співавторів, укладачів та упорядників, редакторів, які зустрічаються в бібліографічних описах, а також

прізвища видатних діячів Подільської «Просвіти», які згадуються в назвах. Алфавітно-предметний – відображає назви документів за тематичними рубриками. Допоміжні покажчики полегшать пошук необхідної інформації, зокрема виявлення творів одного автора, поданих у різних розділах, та відомостей про персоналії, а також пошук матеріалу за темами і рубриками.

Отже, джерельна база, відповідна систематизація матеріалу, вичерпний іменний покажчик, поданий в алфавітному порядку, в якому зазначено водночас авторство конкретної особи і публікації про неї, засвідчує високий науковий, фаховий рівень цієї бібліографічної праці. Покажчик, обсяг якого налічує понад сто сторінок і включає в себе 1678 позицій, має велике практичне значення, оскільки орієнтує читача в численних джерелах, пов'язаних з історією і сучасним життям Кам'янець-Подільського університету. Він однаково пригодиться як науковцям, так і студентам всіх спеціальностей при підготовці до практичних занять, спецкурсів, зокрема з огієнкознавства, при написанні дипломних і магістерських робіт.

Отримано: 16.02.2015

*О. Б. Комарніцький, кандидат історичних наук,
докторант, доцент кафедри історії України
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка, голова Кам'янець-Подільської
міської організації Національної спілки краєзнавців України*

Матеріали і тези Подільських історико-краєзнавчих конференцій (1965-2010) : бібліогр. покажч. змісту / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Наук. б-ка ; [уклад.: Г.В. Гайшук, Т.М. Опря, В.М. Пархоменко ; редкол.: С.А. Копилов (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.), Л.В. Баженов та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2012. – 159 с. – (Серія «Хмельниччина краєзнавча» ; вип. 2).

Об'єктивною передумовою скликання Подільських конференцій стало відродження краєзнавчого руху, регіональних досліджень. З'явилася потреба відновити на місцях наукові і громадські краєзнавчі товариства й осередки, котрі разом з академічними установами, науково-дослідними інститутами і ВНЗ розвивали б і координували роботу з вивчення регіонів України.

Одна з таких інституцій була створена 1964 року на Хмельниччині – обласне історико-краєзнавче товариство. А вже наступного 1965 року відбулася Перша Подільська історико-краєзнавча конференція, організована Кам'янець-Подільським державним педагогічним інститутом та Хмельницьким історико-краєзнавчим товариством. Згодом – наступні: друга – 1967 року, третя – 1969-го, четверта – 1971-го, п'ята – 1979-го, шоста – 1985-го, сьома – 1987-го, восьма – 1990-го, дев'ята – 1995-го, десята ювілейна – 2000-го, одинадцята – 2004-го, дванадцята – 2007-го, тринадцята – 2010-го року.

Поступово Подільські історико-краєзнавчі конференції міцно ввійшли у практику наукового краєзнавства, стали відомі далеко за межами України, щоразу збирали авторитетну аудиторію доповідачів. Результати їх плідної діяльності публікувались у збірниках матеріалів і тез доповідей. Зорієнтуватися у цьому масиві краєзнавчих документів допоможе бібліографічний покажчик, в якому розкрито зміст матеріалів дванадцяти Подільських історико-краєзнавчих конференцій (доповіді четвертої – не опубліковані), які відбулися